

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024—2030

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024—2030 (RP 211/2022 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för utlåtande till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Taina Eckstein, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Sanna Nieminen, finansministeriet
- undervisningsråd Paavo-Petri Ahonen, undervisnings- och kulturministeriet
- överdirektör Riitta Maijala, Finlands Akademi
- direktör Teija Lahtis-Nuuttila, Innovationsfinansieringsverket Business Finland
- direktör för samhällsrelationer Irina Kupiainen, CSC – IT-centret för vetenskap
- verksamhetsledare Ida Mielityinen, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- ordförande, rektor Jukka Kola, Finlands universitetsrektors råd UNIFI rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Aalto-universitetet
- strategisk sammanslutning av högskolorna Haaga-Helia, Laurea och Metropolia (3AMK)
- Helsingfors universitet
- Professorsförbundet
- Bildningsarbetsgivarna rf
- Tieteentekijöiden liitto ry
- sammanslutningen för forskningsinstituten Tulanet
- Universitetscentrens samarbetsforum.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Långsiktigheten förbättras i finansieringen av forsknings- och utvecklingsverksamheten

Kulturutskottet välkomnar lagförslaget om statens finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet (nedan FoUI-verksamhet) åren 2024—2030. Propositionens syfte att öka förutsägbarheten och långsiktigheten i FoUI-finansieringen motsvarar det ställningstagande som godkänts i enlighet med kulturutskottets betänkande om den utbildningspolitiska redogörelsen (KuUB 19/2021 rd, punkt 15 i ställningstagandet och RSk 15/2022 rd — SRR 1/2021 rd). Målsättningen är att på hela samhällsekonomin nivå höja utgifterna för forskning och utveckling till fyra procent av bruttonationalprodukten. Av denna procentandel utgör den offentliga sektorns andel en tredjedel. Måluppfyllelsen förutsätter också en avsevärd ökning av forsknings- och utvecklingsinvesteringar inom den privata sektorn.

Målet att höja nivån på FoUI-finansieringen har fastställts också i den parlamentariska FoUI-arbetsgruppens slutrapport (av den 13 december 2021). Den parlamentariska arbetsgruppens principer för FoUI-politiken utgör en väldigt god grund för den fortsatta beredningen av FoUI-finansieringen och utvecklingen av verksamheten. Principerna är förutsägbarhet och långsiktighet, hävstångseffekt, betoning av helheten, konkurrensinriktning, effektivitet, forskningens frihet, forsknings- och utbildningskvalitet, samarbete, internationalism, identifiering av globala utmaningar samt teknologi- och branschneutralitet. FoUI-aktörer både inom den offentliga och privata sektorn har välkomnat de föreslagna målen och åtgärderna. Utskottet uppmuntrar till att genomföra den parlamentariska FoUI-arbetsgruppens skrivningar.

Kompetens är en förutsättning för framgångsrik FoUI-verksamhet

Det är viktigt att oberoende av regeringsperioderna förbinda sig att höja FoUI-finansieringen till en tillräcklig nivå eftersom det behövs tvärvetenskaplig spetsforskning och nya innovationer för att förstå och lösa pågående globala kriser. Det här förutsätter att vi har en tillräcklig kompetensnivå och tillräckligt många experter.

Utskottet välkomnar att betydelsen av kompetens har noterats i propositionen. Utskottet hänvisar till sakkunnigyttrandena och betonar att det för att nå de föreslagna FoUI-målen förutsätts att hälften av satsningarna riktas till mänsklig kompetens. Det behövs i synnerhet fler experter med forskarutbildning. Det här behovet kan tillgodoses med hjälp av nationella utbildningspolitiska åtgärder, såsom ökade utbildningsresurser inom de områden som är centrala för FoUI-verksamheten.

Utskottet betonar att satsningarna på FoUI-verksamhet inte får leda till att man minskar andra utbildningsresurser. Utan ett välfungerande utbildningssystem med tillräckliga resurser finns det inte heller tillräckligt med kompetenta aktörer för FoUI-verksamheten eller personer som drar nytta av forskningsresultaten.

För att garantera den expertis som behövs måste Finland också locka internationella experter. Det är också viktigt att se till att en forskarkarriär utgör ett lockande alternativ för dem som avlagt

Utlåtande KuUU 30/2022 rd

doktorsexamen. Det här är möjligt genom systematiska och konkreta åtgärder som skapar säkerhet i forskarens karriär.

För att trygga kompetensen förutsätts det att man värnar om en god kvalitet på undervisningen inom alla utbildningsformer, från småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning vidare till utbildning i arbetslivet. Grundläggande färdigheter som att kunna läsa, skriva och räkna utgör en förutsättning för allt annat lärande.

Allokering av finansieringen

Den offentliga forsknings- och utvecklingsfinansieringen bör riktas så att den maximerar uppkomsten av innovationer, genererar omfattande externa effekter och lockar internationella experter och investeringar till vårt land. Vid allokeringen av den ökande offentliga FoUI-finansieringen är det av betydelse att Finlands viktigaste forskningsbaserade ekosystem för företagande och innovationer ges möjligheter att växa internationellt.

När den offentliga FoUI-finansieringen anvisas bör större vikt fästas vid betydelsen av tillämpad forskning samt vid samarbetet mellan högskolorna och arbetslivet. Utskottet tar också fasta på yrkeshögskolornas förmåga att genomföra FoUI-verksamhet. Yrkeshögskolorna har stor potential i rollen att föra samman aktörer inom vetenskapen och arbets- och näringslivet. Det är också viktigt att de ökande FoUI-satsningarna i första hand riktas så att man beaktar redan befintliga strukturer och höjer högskolornas basfinansiering, forskningsinstitutens anslag och Finlands Akademis resurser. Införandet av nya instrument är ett långsamt sätt att öka forskningens genomslag. Vid allokeringen av finansieringen är det också skäl att beakta det regionala behovet.

I propositionen beaktas att utgifterna för forsknings- och utvecklingsverksamhet inom den privata sektorn kan vara mindre än beräknat. I en sådan situation är det primära alternativet inte att minska den årliga höjningen av statens FoUI-finansiering, utan finansieringen för FoUI-verksamheten bör omfördelas. Utskottet understryker att en eventuell omfördelning av den offentliga finansieringen bör genomföras på ett hållbart sätt som främjar verksamheten både inom den offentliga och den privata sektorn.

Den internationella aspektens betydelse

Den föreslagna ökade finansieringen för forskning och utveckling ger aktörerna inom forsknings- och utvecklingsverksamheten en stark signal inte bara nationellt utan också internationellt, vilket är positivt med tanke på att internationaliseringen är av central betydelse för en framgångsrik finländsk FoUI-verksamhet. För att Finland ska vara en attraktiv partner för forskare, forskningsorganisationer, företag och investerare, bör man sörja för hållbara satsningar på FoUI-verksamhet också ur ett internationellt perspektiv.

Med hänvisning till ett sakkunnigyttrande påpekar utskottet att ett bättre utnyttjande av i synnerhet EU-projekt är en stor möjlighet för Finland. Finland ligger med alla mått mätt efter jämförelseländerna såväl när det gäller antalet ansökningar om EU-projekt som beviljad projektfinansiering. Identifierade flaskhalsar är bland annat bristande nationella självfinansieringsandelar eller medfinansiering och att beredningen av projekten är arbetsdryg. Om finländska aktörer inte har

Utlåtande KuUU 30/2022 rd

resurser för dessa ansökningsprocesser beviljas heller ingen EU-finansiering, och de positiva effekterna av projekten, såsom ökad sysselsättning, kompetensutveckling och uppkomsten av nya innovationer, uteblir.

Forskningssamarbete

I propositionen identifieras behovet av att utveckla forskningsorganisationernas och företagens långsiktiga forskningssamarbete. Propositionen lyfter fram att den föreslagna FoUI-finansieringen förbättrar forskningsorganisationernas förutsättningar att på längre sikt satsa på ett intensivare FoUI-samarbete mellan företag och andra samhällsaktörer. Utskottet anser att det är viktigt att i fråga om FoUI-verksamheten främja samarbetet mellan universitet, yrkeshögskolor, forskningsinstitut och företag. Det är viktigt att vara medveten om att till exempel universitetsledd forskningssamverkan har omfattande externa effekter. Som en del av FoUI-verksamheten utbildas nya experter inom forskning, utveckling och innovationer, och utbytet av experter, idéer och kompetens mellan företag och forskningsinstitut främjas. Forskningsgrupper och forskningsinfrastruktur som internationellt sett håller en hög nivå lockar både experter och investeringar.

Ett sakkunnigyttrande lyfter fram att det för att nå målen för den föreslagna finansieringslagen är viktigt att särskilt Business Finland på nytt tar fokus på långsiktigt forskningssamarbete mellan forskningsorganisationerna och företagen i syfte att skapa något genuint nytt. Enligt utskottet är det nödvändigt att till exempel genom en extern utvärdering utreda hur verksamheten inom Business Finland betjänar forskningssamarbetet bland annat med avseende på de mål som fastställts för den föreslagna forsknings- och finansieringslagen.

Avslutningsvis

Utskottet välkomnar en planenlig användning av finansieringen för FoUI-verksamhet på det sätt som föreslås i lagförslaget. Utskottet anser det vara viktigt att skrivningarna i planen görs på en tillräckligt allmän nivå för att planen inte alltför ofta ska behöva ses över på grund av förändringar i omvärlden.

Utskottet betonar att fokus för FoUI-verksamheten ska ligga på genomslagskraft och högklassig vetenskaplig kvalitet. Propositionen tar fasta på FoUI-utgifternas inverkan på produktiviteten och ibruktagandet av innovationer och teknik. Det är också viktigt att vara medveten om de sociala och immateriella effekter som FoUI-verksamheten har, såsom hälsoeffekter, ökad jämställdhet och demokrati samt positiva miljökonsekvenser. Dessa har alla direkta eller indirekta positiva effekter på människornas välbefinnande och ekonomi.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande KuUU 30/2022 rd

Helsingfors 17.11.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
vice ordförande Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Sanna Antikainen saf
medlem Marko Asell sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Ari Koponen saf
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Sofia Vikman saml
ersättare Sari Multala saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.